

Europaudvalget

FOLKETINGET

REFERAT

AF 15. EUROPAUDVALGSMØDE

Dato: Fredag d. 22. januar 2014

Tidspunkt: Kl. 10.30

Sted: Vær. 2-133

Til stede: Nikolaj Villumsen (EL), Jakob Ellemann-Jensen (V), Pia Adelsteen (DF) og Per Stig Møller (KF).

Desuden deltog: Statsminister Helle Thorning-Schmidt

Pia Adelsteen fungerede som formand under hele mødet.

Punkt 1. Afrapportering fra møde i Det Europæiske Råd den 19.-20. december 2013

Det Europæiske Råd 19-20/12-13 – bilag 11 (konklusioner fra mødet i Det Europæiske Råd 19-20/12-13)

Det Europæiske Råd 19-20/12-13 – bilag 12 (skriftlig afrapportering fra mødet i Det Europæiske Råd 19-20/12-13)

Statsministeren afrapporterede fra mødet i Det Europæiske Råd (DER) den 19.-20. december sidste år. Før jul havde udvalget modtaget en skriftlig afrapportering med de vigtigste resultater fra mødet. Som det var udvalget bekendt, var det lykkedes økonomi- og finansministrene at nå til en aftale om en fælles afviklingsmekanisme aftenen før topmødet. Det betød, at det styrkede banksamarbejde ikke kom til at fylde så meget, som man havde regnet med, og der havde været god tid til konstruktive drøftelser om især forsvarspolitikken og ØMU-samarbejdet. Statsministeren bemærkede, at der ikke som forudset ville blive afholdt et møde i DER i februar. Den planlagte diskussion om energi- og industripolitik ville formentlig blive sat på dagsordenen for topmødet i marts.

Forsvarspolitik

Statsministeren: Lad mig starte med den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik. Vi indledte med en nyttig diskussion med NATO's generalsekretær om samarbejdet mellem EU og NATO. Der var enighed om, at det er vigtigt, at EU og NATO arbejder sammen. Derefter havde vi en god temadrøftelse om den fælles forsvars- og sikkerhedspolitik. Vi fokuserede bl.a. på, hvordan de europæiske lande kan blive bedre til at udnytte deres begrænsede ressourcer. Der er ikke udsigt til højere forsvarsbudgetter, så hvis vi skal styrke indsatsen, må vi få mere ud af de midler, vi har i dag.

Mange var også optaget af at prioritere samtænkningen af EU's politikker og instrumenter. Det er som bekendt noget, vi fra dansk side har arbejdet målrettet for at fremme. Der var blandt stats- og regeringscheferne enighed om, at medlemsstaterne må påtage sig et større ansvar, hvis de vil bidrage til at sikre fred og sikkerhed. Der var desuden enighed om, at EU's evne til at reagere hurtigt bør styrkes.

DER vil vende tilbage til den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik i juni 2015, så vi kan vurdere konkrete fremskridt og give yderligere retningslinjer.

Jakob Ellemann-Jensen frygtede, at Danmark på grund af forsvarsforbeholdet ikke kunne deltage i samtænkningen inden for den del af forsvars- og sikkerhedssamarbejdet, som Danmark ellers godt kan deltage i. Han var tilhænger af samtænkning på europæisk plan og mente, det var kedeligt, hvis Danmark kun kan være med på de dele, der ikke er samtænkt.

Per Stig Møller understregede vigtigheden af samtænkning, der har været en dansk mærkesag i årevis. Han gjorde opmærksom på de bilaterale muligheder, som kunne udnyttes, indtil forsvarsforbeholdet fjernes.

Statsministeren svarede, at Danmark har sat solide fingeraftryk på samtæknings-spørgsmålet – navnlig under det danske formandskab. Uanset hvilke forbehold Danmark har, har alle en interesse i, at EU udnytter sin ekspertise på den internationale scene. EU's instrumenter kan bruges til at håndtere alt fra konkrete krisestyringsopgaver til langsigtede udviklings- og handelssamarbejder. Jo mere man samtænker det, jo større forskel kan man gøre. Statsministeren fremhævede, at Danmark deltager aktivt i flere missioner – i øjeblikket er Danmark en del af 12 civile og 4 militære aktioner, og der er løbende mere end 40 civile eksperter udsendt, såsom toldere, jurister og politiske rådgivere. Dertil kommer 40 politifolk fra Rigspolitiet.

ØMU'en

Statsministeren: På topmødet fortsatte vi også diskussionen om en styrkelse af den Økonomiske og Monetære Union og drøftede muligheden for reformkontrakter med tilhørende solidaritetsmekanismer. Jeg skal ikke lægge skjul på, at der stadig er forskellige holdninger blandt landene til disse spørgsmål. Der blev ikke draget håndfaste konklusioner om behovet for reformkontrakter og solidaritetsmekanismer, og man kan sige, at spørgsmålet er sendt tilbage til tegnebrættet. Der er altså fortsat behov for mere tid til at behandle spørgsmålet. DER gav DER-formanden og kommissionsformanden til opgave at føre arbejdet videre i tæt samarbejde med medlemslandene. Der skal afrapporteres til DER i oktober med henblik på at nå til overordnet enighed om de to elementer. Jeg vil ikke udelukke, at det fortsat vil være en vanskelig diskussion, for holdningerne er som sagt delte.

Det videre arbejde med gensidigt aftalte reformkontrakter og solidaritetsmekanismer vil foregå på basis af nogle overordnede foreløbige principper, som vi blev enige om på topmødet. Der er lagt op til, at der skal være tale om politiske aftaler, som skal forankres solidt i de enkelte lande. Kontrakterne skal integreres i det europæiske semester og vil være åbne for ikkeeurolande. For så vidt angår solidaritetsmekanismerne, blev det blandt andet fastslået, at de ikke vil indebære finansielle forpligtelser for de ikkedeltagende lande. Hvorvidt Danmark skal deltage i kontrakterne, kan vi først tage stilling til, når der er mere konkrete forslag på bordet.

Styrket banksamarbejde

Statsministeren: Lad mig også sige noget om det styrkede banksamarbejde som opfølgning på min forelæggelse før jul. På topmødet bød vi aftalen om afviklingsmekanismen velkommen, og vi bekræftede, at der skal indgås en aftale med det nuværende Europa-Parlament, inden det opløses. Aftalen fra Økofin afspejler på flere punkter de danske prioriteter i forhandlingerne.

Det gælder for det første princippet om, at bankerne selv og deres ejere og investorer står først i rækken, når regningen skal betales. Det skal ikke være skatteborgerne. Sådan er systemet også i Danmark. For det andet er der sikret lige vilkår for ikkeeurolande, hvis de ønsker at deltage i den fælles afviklingsmekanisme med tilhørende backstop. For det tredje er der opnået en løsning for dansk realkredit i den fælles bankafvikling.

Jeg vil godt gentage, at selv om vi har rammen om en aftale, er der fortsat vigtige spørgsmål, der skal afklares i de næste måneder. Der forhandles nu om den mellemstatslige aftale for afviklingsfonden, og den fælles backstop diskuteres også fortsat. Her deltager Danmark også i forhandlingerne. Endelig skal der laves en aftale med Europa-Parlamentet. Der vil altså fortsat gå noget tid, før vi kender den endelige pakke. Derefter vil regeringen foretage en grundig afvejning af fordele og ulemper, så vi kan tage stilling til, om Danmark skal deltage. Jeg vil også kort nævne de kommende likviditetsregler i EU, som ikke er en del af det styrkede banksamarbejde. Jeg rejste i marginen af topmødet spørgsmålet om håndteringen af dansk realkredit i de kommende likviditetsregler over for formanden for Den Europæiske Centralbank, Mario Draghi. Som udvalget er orienteret om, har Draghi og jeg derefter haft en brevveksling om sagen. Jeg er forsigtig optimist i min tro på, at der kan findes en god løsning for dansk realkredit i de nye likviditetsregler. Men spillet er ikke slut endnu. Vi vil i regeringen fortsat arbejde hårdt for, at der i reglerne tages højde for danske realkreditobligationers meget høje kvalitet. Jeg sætter derfor også pris på det arbejde, Europaudvalget har gjort i sagen.

Nikolaj Villumsen spurgte om, hvad den danske regering arbejder for i drøftelserne om backstop og om en mellemstatslig aftale om afviklingsmekanismen. Derudover ville han gerne vide, om det bekymrede statsministeren, at danske borgere – i modsætning til i dag, hvor de ikke er forpligtede til at betale for en backstop – kan ende med at betale regningen for krakkede banker i andre EU-lande.

Jakob Ellemann-Jensen satte pris på regeringens og udvalgets fremragende samarbejde i den stresstestede realkredits navn.

Per Stig Møller var principielt tilhænger af bankunionen, men hvis der ikke kunne findes en løsning på realkreditspørgsmålet, kunne Danmark formodentlig ikke deltage. Hvis spørgsmålet blev sendt til folkeafstemning, ville det stensikkert blive et nej. Endelig ville han gerne vide, hvilken løsning man var nået frem til med hensyn til tilsynsmekanismen.

Pia Adelsteen spurgte, om statsministeren vurderede, at man vil nå til enighed med Europa-Parlamentet om afviklingsmekanismen inden europaparlamentsvalget. Og hvornår forventede hun at regeringens vurdering af den samlede bankunionspakke ville være på plads?

Statsministeren svarede Nikolaj Villumsen, at regeringen arbejder for det, den hele tiden har gjort: at ikkeeurolande kan deltage på lige vilkår med eurolande. Regeringen er godt tilfreds med den løsning, man landede på natten før topmødet, men der var stadig en del uafklarede spørgsmål om lige vilkår for ikkeeurolande. Til Pia Adelsteen sagde hun, at hun håbede, at Europa-Parlamentet kunne nå til enighed inden valget i maj, men at der stadig var udeståender. Danmark vil tage stilling til den samlede pakke, men indtil den er på bordet, arbejder regeringen på at få så bred en vifte af muligheder som muligt. Statsministeren kunne dermed ikke konkret sige, hvornår den endelige vurdering vil foreligge. Hvad angår realkreditlen, understregede statsministeren, at det var vigtigt at holde spørgsmålene om likviditetsregler og fælles afvikling adskilt. Der er stadig en udfordring med hensyn til likviditetsreglerne, men alle danske kræfter arbejder i samme retning. Til Per Stig Møller sagde hun, at man fra dansk side arbejder på at sikre, at en fælles afviklingsinstans ikke på forhånd stiller meget store MREL-krav, altså krav til kapital og gæld, der skal kunne nedskrives. Det lader til, at det danske arbejde på det punkt har båret frugt, fordi resultatet i Rådets kompromis er, at danske realkreditinstitutter undtages fra MREL-krav og dermed vil institutterne operere med deres egen model for afvikling.

Nikolaj Villumsen gentog sit spørgsmål om, hvorvidt statsministeren var bekymret for, om skatteborgerne kommer til at betale regningen ved bankkrak i andre EU-lande. Han anså spørgsmålet for meget relevant, set i lyset af at Sverige, som et land Danmark ofte sammenligner sig med, har valgt at stå uden for bankunionen.

Statsministeren forstod ikke, at Nikolaj Villumsen ikke kunne se, at ideen med en bankunion netop er at undgå, at det er skatteborgerne – som det havde været set i forbindelse med krisen - der står først for, når banker krakker. Hun forestillede sig, at Enhedslisten kunne være med så langt: at det er godt med et værn. Der var blevet indført nye regler for kapitalkrav til banker, der skal være bedre polstrede fremover, der vil blive foretaget et sundhedstjek af europæiske banker i 2014. Hele mekanismen er baseret på, at hvis en bank krakker, er det banken selv og dens ejere og investorer, der skal betale. Dernæst skal afviklingsfonden træde til, og først derefter vil der blive tale om et backstop, som udgør en lånemulighed, der skal dækkes af den finansielle sektor.

Nikolaj Villumsen gjorde opmærksom på, at sådan som det er indrettet i dag, står de danske skatteborgere ikke forrest i rækken, hvis en spansk bank skulle krakke. Men hvis Danmark går med i bankunionen, vil man indtage pladsen som backstopper. En opgørelse over danske bankpakker viste, at de har kostet danske skatteborgere penge, og han var derfor bekymret for et lignende system på europæisk plan. Han tilføjede, at den svenske finansminister havde udtalt, at afviklingsfondens størrelse var for lille.

Pia Adelsteen mente, at sagen om bankunionen måtte være afgjort på forhånd, for hun havde ikke hørt et eneste negativt ord fra nogen af de ministre, der havde været i udvalget for at debattere sagen.

Statsministeren syntes, Nikolaj Villumsen tegnede et meget sort billede. Det ville klæde Enhedslisten at nå til den erkendelse, at det system, man er ved at opbygge, udgør en langt bedre beskyttelse af skatteborgerne end hidtil set. Hvis Pia Adelsteen havde hørt flere ministre tale positivt om bankunionen, er det, fordi regeringen hele tiden har kæmpet for, at den skal være med til at skabe tryghed for danske skatteborgere. Hun gentog, at der endnu ikke var taget stilling til dansk deltagelse.

Nikolaj Villumsen sagde, at statsministeren da godt kunne være sur over, at Enhedslisten frygter en ny finanskriser. Men selv med den gældende model i Danmark koster det skatteborgerne penge, og det kan det også komme til på europæisk plan. Han håbede, at statsministeren ville lytte til kritikken af bankunionen og sætte sig imod den.

Statsministeren var ikke sur, men optaget af at forhindre nye bankkriser og af, at danske skatteborgere ikke skal betale. Hun havde noteret sig, at Enhedslisten havde en anden holdning, men mente, at hun agerede mere hensigtsmæssigt i forhold til at forhindre en bankkrise.

Det østlige partnerskab

Statsministeren: Endelig optog det østlige partnerskab os også på mødet. Ukraine er en vigtig del af EU's østlige partnerskab, og vi holder fortsat døren åben for en aftale. Samtidig ser vi med meget stærk bekymring på den seneste udvikling i landet. Det er bestemt ikke den rigtige vej at gå, hvis man vil have en aftale med EU. Fra EU's side skal vi stå fast på de krav, vi har stillet til en aftale. Det bekræftede vi på mødet. Vi udtrykte også bekymring over myndighedernes behandling af demonstranterne i Kiev. Den bekymring er bestemt ikke blevet mindre i de seneste uger. Der var enighed om vigtigheden af at få underskrevet associerings- og frihandelsaftalerne med Georgien og Moldova hurtigt og senest i august. Vi må ikke risikere, at anti-EU-kræfter i Moldova efter et valg forhindrer ratifikationen af aftalen.

Jakob Ellemann-Jensen sagde, at den seneste melding var, at to mennesker var blevet dræbt under sammenstød i Ukraine. Han anerkendte, at regeringens retorik i forhold til situationen i Ukraine var blevet skærpet, men kunne der ikke gøres noget mere håndgribeligt som f.eks. at styrke samarbejdet med civilsamfundet, indefryse konti, lave indrejseforbud eller lignende? Det handlede om at gøre det klart, at man ikke vil acceptere en håndhævet behandling af demonstranterne og samtidig signalere, at døren til EU stadig står åben.

Per Stig Møller mente, det var vigtigt at gøre det klart over for Ukraine, at EU stadig ønsker at bevæge sig i retning af en associeringsaftale. Ellers falder Ukraine tilbage i hænderne på russerne. Det var ikke nok at sende Catherine Ashton og Guido Westerwelle til Ukraine. Det kunne tværtimod give bagslag, for Sergej Lavrov brugte deres tilstedeværelse til at agitere for, at det ikke er ukrainerne selv, der styrer situationen. Der måtte være noget, man kunne gøre. Per Stig Møller anbefalede, at Danmark tog teten og lavede en handlingsplan for brug af EU's soft power – det vil sige tilbud om stipendier, medier etc. – for dermed at styrke det vestvendte i en situation, hvor Ukraine står på vippen. Udenrigsministeriet havde en vis ekspertise i at udvikle handlingsplaner og i at få EU med på vognen. Man vidste ikke, hvad Janukovitj kunne finde på, og hvis Ukraine begyndte at nærme sig russerne igen, ville det være en geopolitisk skidt udvikling for Europa.

Statsministeren henviste til udenrigsministermødet den 20. januar, hvor man slog fast, at den seneste eskalering af situationen i Ukraine var dybt bekymrende, og at man ville opfordre alle aktører til at søge fredelige løsninger. Tre personer var bekræftet døde, og de love, som det ukrainske parlament vedtog den 16. januar, vakte uro. Hun var enig i, at det gælder om at gøre det klart for Ukraine, at EU ikke ser mildt på situationen, men samtidig ikke smække døren til en frihandels- og associeringsaftale i. Det vil svække håbet hos den ukrainske opposition, som EU-kredsen har holdt møde med, og som Danmark har taget nogle skridt til at støtte. Der var givet klar besked om EU's holdning via Catherine Ashton, og situationen ville blive drøftet på udenrigsministermødet den 10. februar.

EU er i sine drøftelser om situationen ikke nået dertil, hvor man drøfter f.eks. indefrysning af midler eller indrejseforbud, som nævnt af Jakob Ellemann-Jensen, men statsministeren kunne ikke udelukke, at en yderligere eskalering vil medføre sanktioner.

Hun syntes godt om Per Stig Møllers ideer til handling, men mente, at Danmark allerede har gjort en del: Via naboskabsbistanden støtter Danmark reformer og retsvæsen, udvikling af frie og pluralistiske medier, styrkelse af det ukrainske civilsamfund og af ngo'ernes rolle. Den danske støtte bliver kanaliseret ud til ngo'erne via FN's udviklingsprogram, og Danmark har opfordret UNDP til at gøre en ekstra indsats for at facilitere en dialog mellem den ukrainske regering og civilsamfundet.

Jakob Ellemann-Jensen var enig i, at det handler om at finde en balance mellem pisk og gulerod. Statsministeren havde sagt, at sanktioner over for Ukraine muligvis ville blive drøftet på det kommende møde blandt EU's udenrigsministre, og han anbefalede at tage et dansk initiativ til et fælles EU-felttog – både på sanktions- og motivationssiden.

Per Stig Møller var med på, at regeringen prioriterede en omfattende dansk indsats i området. Danmark var, så vidt han huskede, det første land til at støtte Viktor Yushchenko, som, da hans efterfølger indtog præsidentposten, bittert havde konstateret, at EU ikke havde været hurtig nok til at yde støtte. Danmark har altså en vis troværdighed hos den ukrainske opposition. Han mente, det ville blive svært at få f.eks. Tyskland med i en EU-handlingsplan, fordi tyskerne vil være forsigtige med at genere russerne.

Men det var oplagt for et land som Danmark at udarbejde en soft power-handlingsplan for EU grundet de mange års erfaringer og gode kontakter i landet. Det handler ikke om at videreføre den danske plan, men om at prøve at få EU samlet om en indsats i Ukraine, der vil styrke den civile opposition på sigt. Per Stig Møller var enig med statsministeren i, at Ukraine ikke skal stå foran en lukket dør, og frygtede, at landet kunne ende med at blive en slags Hviderusland.

Statsministeren forstod medlemmernes frustrationer i forbindelse med Ukraine, men gjorde opmærksom på, at det var vigtigt at finde den rette balancegang. Hun gentog, at eventuelle sanktioner ville blive diskuteret på mødet den 10. februar. Statsministeren sagde til Per Stig Møller, at hun ikke kunne genkende, at der skulle være uenighed om Ukrainespørgsmålet EU-landene imellem. Selv havde hun på topmødet foreslået, at EU skulle insistere på, at Ukraine overholder fundamentale rettigheder, og det havde været meget enkelt at få med i konklusionerne. Grundlæggende har EU-landene altså haft samme holdning hele vejen, og det gjaldt også på topmødet i Vilnius. EU har holdt sine krav og tilbud til Ukraine i hævd hele vejen igennem, og man har strakt sig langt for at imødekomme landets bekymringer – også via den økonomiske støtte på 520 mio. euro i EU-udviklingsbistand i 2013. Man diskuterer nu, om der skal andre ting til, end at udenrigsministrene og udenrigsrepræsentant Catherine Ashton tager afstand.

Per Stig Møller var glad for, at der var en fælles EU-indstilling til Ukraine, og at Ukraine stadig udgjorde en prioritet for den danske regering. Han opfordrede til, at Danmark tager teten. Det vil tage tid at påvirke situationen i landet, men man kunne lige så godt sætte noget i gang.

Statsministeren mente også, at Danmark har ført en klar linje hele vejen igennem, og at man bør fortsætte med at presse på. Hun ville tage Per Stig Møllers råd med sig.

Diverse

Per Stig Møller nævnte, at Syrien åbenbart ikke havde været på dagsordenen på topmødet, men forhørte sig om, hvorvidt statsministeren havde en fornemmelse af, hvordan de andre EU-landes statschefer stiller sig i forhold til konflikten i Syrien.

Statsministeren svarede, at DER på dets sidste møde anerkendte FN's annoncering af Genève II-konferencen om Syrien. Den kan være medvirkende til at starte en proces, der kan munde ud i en løsning baseret på Genèvekommunikatet. Hun håbede, at det i det mindste ville lykkes at sikre, at bistanden udefra kan komme ind i Syrien, der har hårdt brug for den.

Mødet sluttede kl. 11.15.